

Amerika'da ve Türkiye'de Lisansüstü Öğrenim Gören Türk Öğrencilerin Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

A Comparison of the Loneliness Levels of Graduate Turkish Students in the USA and Turkey

Erdoğan Duru
Freelance scholar, USA

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye ve ABD'de öğrenim görmekte olan lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin yalnızlık düzeyi açısından farklılaşıp farklılaşmadığını ve bazı psikososyal değişkenlere bağlı olarak yalnızlık puanları açısından gruplar arasında fark olup olmadığını belirlemektir. Bu amaçla Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi (23 kız, 29 erkek) ve Amerika'da (25 kız, 33 erkek) lisansüstü düzeyde öğrenim gören 110 üniversite öğrencisine UCLA yalnızlık ölçeği ve Bilgi Formu birlikte uygulanmıştır. Analizler sonucunda grupların yalnızlık düzeyi açısından farklılaşmadığı, ancak yalnızlık düzeyinin yaş, cinsiyet ve öğrenim görülen alana göre değişmediği, yakın ve samimi arkadaş sayısı ve burslu olma durumuna bağlı olarak değiştiği görülmüştür. Regresyon analizi sonuçları, yakın ve samimi arkadaş sayısı ve burslu olma durumunun yalnızlık düzeyini yordamada (öngörmeye) etkili değişkenler olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgular, diğer araştırma bulguları çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yalnızlık, lisansüstü öğrencileri, yakın ve samimi arkadaş sayısı.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the differences between the loneliness levels of Turkish graduate students in Turkey and in the United States. Another aim is to examine the differences between loneliness scores of both groups in terms of some psychosocial and demographic variables. The data was collected by administering The University of California Los Angeles Loneliness Scale and a Personal Information Sheet developed by the researcher. The sample consisted of 110 graduate students from different departments of the Faculty of Education at Buca and from different universities in the United States. The results showed no differences between the loneliness scores of these groups. Similarly, the following variables were not related to loneliness level: gender, age, and selected major. However, there was a statistically significant relation between the level of loneliness, holding a scholarship, and perceived number of familiar and close friends. The results of the regression analysis indicate that holding a scholarship and perceived number of familiar and close friends significantly predicted the level of loneliness. The findings are discussed in relation to the other related research.

Key Words: Loneliness, graduate students, number of good and close friends.

Giriş

Günümüz insanı, on sekizinci yüzyıl sanayi devrimi ile başlayan ve her alana yayılan değişimin toplumsal ve ruhsal düzeyde yarattığı bunalımların köklü rahatsızlıklara dönüştüğü ortamda yaşamaktadır (Tolan, 1981). Sanayi

devrimiyle ortaya çıkan bu hızlı teknolojik değişim; toplumsal kurumlarda, örgütlenme biçimlerinde, kültürel yapıda ve bunlara bağlı olarak değer sistemlerinde temel dönüşümlere yol açmıştır (Tolan, 1981). Kentleşmenin getirdiği yaşam biçimi ve bireyselliğin topluma yerleşmesi sonucunda, sosyal ilişkilerde yoksunluk ve azalmadan yakınan bireylerin sayısında önemli düzeyde artış gözlenmektedir (Demir, 1990). Özellikle endüstri-

leşmiş. Batı toplumlarında, kendilerini yalnız hisseden insanların sayısındaki artış, sosyal psikologların ilgisini çekmekte ve yalnızlık sorunu günden güne artan bir ilgi ile araştırmalara konu olmaya devam etmektedir.

Geçtan (1993), konunun karmaşıklığı nedeni ile yalnızlık kavramına açıklık getirmenin zorluğundan söz eder. O denli ki bir insanın tek başına yaşaması biçimindeki somut yalnızlık, kendi toplum grubuna yabancılaşması şeklindeki yalnızlık, bir insanın ilişkisini en aza indirerek yaşadığı yalnızlık ve kendini anlaşılmamış ve kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık gibi birbirinden çok farklı yaşantıların tümü yalnızlık olarak adlandırılır.

Yalnızlıkla ilgili tanımlar birbirinden farklılık gösterse de içerik açısından çok fazla çeşitlilik göstermemektedir. Günümüz literatüründe yalnızlığın iki tanımı oldukça yaygındır. Birinci tanım, bireyin diğerleri ile iletişim ve etkileşim eksikliğinden dolayı acı çekme yaşantısı ve sosyal ihtiyaçları üzerine odaklanır. Örneğin Young (1982) yalnızlığı, "algılanan yoksunlukla ilişkili, psikolojik sıkıntı semptomlarının eşlik ettiği, doyumlu sosyal ilişki yokluğu" olarak tanımlar. İkincisi, sosyal bilişsel bakış açıdır ve bu bakış açısına göre yalnızlık, "bireyin sahip olduğu ilişki biçimi ile sahip olmak istediği ilişki biçimi arasında yaşanan tutarsızlık" tan kaynaklanır (Sermat,1978, Akt, Piquart ve Sörensen, 2001, 245). Bir diğer deyişle, yalnızlık, kişinin sosyal ilişkiler ağını, kişinin arzu ettiğinden daha küçük ve daha az doyumlu olarak algılanmasına bağlı olarak yaşanan, öznel, hoş olmayan bir duygudur. Yalnızlık çok farklı nedenlere bağlı olarak yaşanabilmesine rağmen, bilişsel bakış açısına göre bir bilişsel algı ve beklenti sorunudur (Buluş, 1996). Bu açıdan, sosyal biliş modelleri bazı bireylerin düşük sıklıkta yaşadıkları sosyal ilişkilerine rağmen, niçin kendilerini yalnız hissetmeyebileceklerini ya da çok yoğun sosyal ilişkiler içerisinde olan bireylerin, niçin yalnızlıktan acı çekebilecekleri konusuna açıklık getirir.

Bugün çağdaş psikoloji literatüründe, üzerinde uzlaşılan en yaygın tanım, Peplau ve Perlman'ın yalnızlık tanımıdır. Peplau ve Perlman (1982) yalnızlığı, bireyin sosyal ilişki ağında niteliksel ve niceliksel eksiklikler sonucu ortaya çıkan hoş olmayan bir duygu olarak tanımlar (Demir, 1990; Demir ve Tarhan, 2001; Demir ve Fışılolu; 1999; Duru, 1995; Neto ve Barros,

2000a). Yalnızlık, ilişkilerin sosyal ihtiyaçları karşılamadığı, kişisel ihtiyaçları doyumayı başaramadığı ve sosyal ödüllerin azaldığı zaman meydana gelir (Schmitt ve Lawrence, 1985). Peplau ve Perlman (1982, 3) yaptıkları tanımla ilişkili olarak yalnızlığın üç önemli özelliğinin altını çizerek. Buna göre yalnızlık, "anlamli ilişkiler yokluğundan kaynaklanan, sosyal soyutlanmaya benzemeyen, öznel bir yaşantı ve hoş olmayan, sıkıntı verici bir duygudur."

Yalnızlık pek çok duygusal, bilişsel ve psikosozyal faktör tarafından etkilenmesine karşın, çok ağır bir şekilde bireyin sosyal ilişkilerinden aldığı doyum ve bunu algılaması ile ilişkili görülür (Neto, 1995). Bu nedenle yalnızlık çalışmaları geniş bir şekilde, bireysel faktörler ve derin sosyal ilişki yokluğu ya da kişilik faktörü üzerine yoğunlaşma eğilimindedirler (Rokach, 2003).

Yalnızlığı etkileyen pek çok psikosozyal faktör olmasına karşın, bu faktörleri bireysel ve çevresel-durumsal faktörler olmak üzere iki genel başlık altında toplamak mümkündür. Bu pratik ayırım bize, benzer çevresel düzenlemeler içerisinde, bireylerin niçin değişik derece ve boyutlarda yalnızlık yaşayabileceklerini; bireysel ve kişilik özellikleri ile ilgili farklılıklarına rağmen, niçin benzer şekilde çevresel koşullardan etkilenebileceklerini anlamamıza yardım eder. Bununla beraber günlük yaşamda, bireyin sosyal davranışlarını etkileyen faktörler çok daha karmaşıktır. Akyıldız'ın da (1994, 5) vurguladığı gibi, "günlük yaşam içerisinde sosyal davranışın nedenleri o kadar birbirine geçmiş ve birbirine bağımlıdır ki tek faktöre dayalı açıklamaların gerçekçi olabilmesi, ancak bir tesadüf olarak kabul edilebilir."

Konu ile ilgili çalışmalar, yalnız bireylerin, kendilerini ve diğerlerini negatif bir şekilde değerlendirdiklerini ve başkaları tarafından negatif şekilde değerlendirilecekleri beklentisi içinde olduklarını vurgulamaktadır (Ponzetti, 1990; Bilgin, 1988). Yalnızlık düzeyi yüksek bireyler kendilerini arkadaşlık kurulamaz, başkaları tarafından kabul edilemez, karşı cinse çekici gelmez olarak algılayabilir ve benliklerine negatif yüklemelerde bulunabilirler (Schmitt ve Lawrence, 1985). Benzer şekilde utangaçlık, reddedilme korkusu, içten ve yakın ilişkinin nasıl kuracağını bilememe (Peplau ve Perlman, 1982), kötümserlik,

kendini ortaya koymaktan kaçınma ve nevroitik eğilimler gibi kişilik özellikleri yalnızlıkla yüksek oranda ilişki gösteriyor olabilir (Jackson, Saderlind ve Weis, 2000); Jackson ve arkadaşları, 2002; Neto ve Barros, 2000b). Sonuç olarak yukarıdaki çalışmaların ışığında denilebilir ki yalnız bireyler, kişilik ve benliklerini büyük oranda negatif değerlendirme ve içsel yüklemelerde bulunma eğilimindedirler.

Yalnızlık üzerinde etkili olan diğer bir önemli faktör kültürdür. Medora ve arkadaşları (1987), bireyin içinde yaşadığı aile ve kültürün, bireyin yaşadığı yalnızlığı etkileyen en önemli faktörler arasında olduğunu vurgulamaktadırlar (Akt., Rokach ve Bacanlı, 2001). Durum gerçekten varsayıldığı gibi midir?

Literatürdeki yalnızlık ve kültür ilişkisi ile ilgili çalışmaları üç grupta toplamak mümkün görünmektedir. Birinci grupta, farklı kültürlerde yalnızlığın nasıl yaşandığı, nedenlerinin nasıl algılandığı ve yalnızlıkla nasıl başa çıkıldığı ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır (Rokach ve Neto, 2000; Rokach ve Bacanlı, 2001; Rokach, 2003; Le Roux ve Connors, 2001; Neto ve Barros, 2003; Stroebe ve arkadaşları, 2002; Leung, 2001; Shams, 2001). İkinci grupta, bir kültür içinde yaşayan alt kültürler veya farklı kültürel kimliğe sahip bireylerle, o kültürün bireylerinin yalnızlık açısından nasıl farklılaştıklarının araştırıldığı çalışmalar yer almaktadır (Hojat, 1982; Leung, 2001; Özben, 2001; Shams, 2001). Üçüncü grup çalışmalar ise bir kültürün üyeleri ile bu kültürün diğer bir kültür içindeki üyeleri arasında farklılaşmanın incelendiği çalışmalardır (Neto, 2000; Neto ve Barros, 2000a).

Yalnızlık ve kültür ilişkisinin araştırıldığı yakın dönemdeki çalışmalara bakıldığında, yapılan çalışmaların yukarıdaki üç gruptan biri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Rokach ve arkadaşlarının (Rokach, 1999, 2001, 2003; Rokach ve Neto, 2000; Rokach ve Bacanlı, 2001) değişik kültürlerdeki ergen ve yetişkin bireyler üzerinde yaptıkları kültürlerarası çalışmalar, farklı kültürel yaşantılara sahip bireylerin, gerek yalnızlığın nedenlerinin algılanması, gerekse yalnızlıkla başa çıkma stratejileri açısından farklılaştıklarını göstermektedir. Benzer şekilde, bir kültür içinde yaşayan alt kültürler veya farklı kültürel kimliğe sahip bireylerle, o kültürün üyelerinin yalnızlık açısından nasıl farklılaştıklarının araştırıldığı çalışmaların sonuçları da

yetiştirdiği kültürün dışında, farklı bir kültür içinde bulunan bireylerin, buldukların kültürün üyelerine göre daha yüksek oranda yalnızlık hissettiklerini göstermektedir. Öte yandan bir kültürün, kendi kültürü içinde yaşayan üyeleri ile bir başka kültür içinde bulunan üyeleri arasında yalnızlık açısından yukarıdakine benzer bir ilişkinin bulunduğu yeterince açık görülmemektedir. Örneğin, Neto (2000), Neto ve Barros (2000a) Fransa ve İsviçre'de yaşayan Portekizliler ile Portekiz'de yaşayan ergen ve yetişkin bireyler arasında yalnızlık düzeyleri açısından bir farklılık bulmamıştır.

Sonuç özetle şöyle ifade edilebilir: Yalnızlık cinsiyet, yaş, etnik köken ve kültür ayrımı olmaksızın hemen hemen her kültürde farklı derece ve düzeylerde yaşansa da, yalnızlığın nasıl yaşandığı ve yalnızlıkla nasıl başa çıkıldığı noktasında kültürler birbirinden farklılaşabilirler. Bu noktada, bazı kültürlerin diğer kültürlere oranla yalnızlıkla başa çıkmayı kolaylaştırıcı ya da ona ivme kazandırıcı olabileceğinin altı çizilmelidir.

Günümüzde yabancı bir ülkeye - dolayısıyla farklı bir kültüre - öğrenim için giden öğrenciler oldukça kabarık bir sayı oluşturmaktadır. ABD yabancı öğrenci çeşitliliği ve sayısı açısından önde gelen ülkelerden birisidir. Amerika'daki yabancı öğrencilerin bir bölümünü de Türk öğrenciler oluşturmaktadır. Türkiye, ABD'de en fazla öğrencisi bulunan ülkelere birisidir. Yurtdışında öğrenim gören 50 binden fazla Türk gencinden 15 bini Amerika'da bulunmaktadır (Kaya, 2003). Türkiye bugün Amerika'da öğrencisi bulunan ülkeler sıralamasında 11,398 öğrenci ile 8. sırada yer almaktadır (Institute of International Education, 2004).

Kuşkusuz yeni bir kültürün ve çevrenin içerisinde olmak birtakım güçlükleri de beraberinde getirir. Yabancı bir ülkede öğrenim gören öğrenciler yeni rollere uyum sağlama, akademik zorluklar, dil zorlukları, sıra özlemi gibi uyum problemleri yaşayabilirler. Benzer şekilde bu öğrenciler uyum sürecinde, çevresel faktörlerin neden olabileceği kaygılarını azaltmak için, daha yüksek oranda yakın ilişki ihtiyacı hissedebilirler. Yeni bir kültüre girmek, kendi kültüründeki sosyal ve duygusal destek sistemlerinin azalması anlamına gelebilir. Bu durumda, öğrenciler arasında, kişilik özellikleriyle ilgili bireysel farklılıklar olacağı düşünülmekle birlikte, yurtdışındaki Türk öğrencilerin,

Türkiye'deki yaşlılarına göre daha yüksek oranda yalnızlık hissedebilecekleri beklenebilir.

Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, yeni bir kültüre uyum sürecinde, yaşça küçük olanların yaşça büyük olanlara göre, buldukları ülkenin dilini etkili kullanabilenlerin kullanamayanlara göre daha yüksek düzeyde uyum sağladıkları gözlenmektedir (Poyrazlı ve arkadaşları, 2001). İçinde bulunulan kültürün dilini etkili kullanma, uyum süreçleri yanında, yaşanan yalnızlığı azaltan önemli bir faktör olarak görünmektedir (Neto ve Barros, 2000a). Bu uyum sürecinde, kültür-lerarası ilişki ve etkileşimde, psikososyal uyum değişkenleri, demografik değişkenlerden çok daha önemli olarak değerlendirilmektedir (Neto ve Barros, 2000a).

Bu çerçevede yalnızlığın hangi psikososyal ve demografik değişkenlerle ilişkili olduğuna yönelik çalışmaların, yalnızlıkla ilgili süreçleri anlamamıza hizmet edeceği beklenmektedir. Bu noktada lisansüstü öğrencilerinin ilgili özellikler açısından ne ölçüde farklılaştıkları, bu farklılıkların hangi psikososyal değişkenlerden ürünü kaynaklandığı ve kültürel süreçlerin bu değişkenlerin şekillenmesini nasıl etkilediğini konu alan çalışmalara ihtiyacımız olduğu düşünülmektedir.

Bu amaçla bu çalışmada, Türkiye ve Amerika'da öğrenim gören lisansüstü öğrencileri arasında, yalnızlık düzeyi açısından bir farklılaşma olup olmadığı ve öğrencilerin bazı psikososyal değişkenler açısından ne düzeyde farklılaştıkları ve bağımsız değişkenlerin yalnızlık düzeyini yordama gücü incelenmiş, özetle aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Amerika ve Türkiye'de öğrenim gören öğrencilerin yalnızlık düzeyi arasında fark var mı?
- Öğrencilerin yalnızlık düzeyi demografik ve psikososyal değişkenlere göre farklılaşıyor mu?
- Yaş, cinsiyet, öğrenim görülen alan, algılanan yakın ve samimi Türk ve yabancı arkadaş sayısı, bursluluk statüsü değişkenlerinin yalnızlığı yordama gücü nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma ile var olan bir durum betimlenmiş, buna bağlı olarak değişkenlerin birbirleriyle ne düzeyde

ilişkili olduğu ve birbirini yordamadaki (öngörmedeki) etkisi incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmaya Missouri Üniversitesi'nden 46, Stephen College'den 5, Purdue Üniversitesi'nden 2 ve Ohio State Üniversitesi'nden 5 olmak üzere, 2002 bahar döneminde yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören 58 Türk (25 kız, 33 erkek) öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 21'i Sosyal Bilimler, 35'i Fen Bilimleri ve 2'si Güzel Sanatlar alanında öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin yaş ortalaması 27.4'tür.

Türkiye örnekleme 2002 bahar ve yaz dönemlerinde DEÜ Buca Eğitim Fakültesi'nin farklı enstitülerinde yüksek lisans ve doktora öğrenimi gören 52 (23 kız, 29 erkek) öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin 33'ü Sosyal Bilimler, 14'ü Fen Bilimleri ve 5'i Güzel Sanatlar alanlarında öğrenim görmektedirler. Öğrencilerin yaş ortalaması 26.5'dur.

Amerika'da öğrenim gören grubu, toplam 58 (25 kız, 33 erkek) kişi oluşturmaktadır. Öğrencilerin %26'sı evli, %74'ü bekârdır. Öğrencilerin %75'i Türkiye'den, %25'i Amerika'da bir kurumdan burslu veya kendi imkânları ile okumaktadırlar. Öğrencilerin %29'unun son TOEFL puanı 500-550 arasında, %60'ının 550-600 arasında ve %11'inin ise 600'den yukarıdır. %21'inin Amerika'da bulunduğu süre 0-1 yıl arasında, %74'ünün 1-3 yıl arasında ve %5'inin 4 yıl ve üzerindedir. Öğrencilerin %12'si bir, %26'sı 2-3 ve %62'si 4 ve daha fazla yakın ve samimi olarak tanımlayabilecekleri Türk arkadaş rapor etmişlerdir. Öğrencilerin %19'unun Amerikalı ve başka ülkeden hiç arkadaşı yokken, %33'ünün bir ve %48'inin 2 ve daha fazla Amerikalı veya başka ülkelerden arkadaşı vardır.

Türkiye'de öğrenim gören grubu toplam 52 kişi (23 kız, 29 erkek) oluşturmaktadır. Öğrencilerin %36'sı yakın ve samimi olarak nitelendirdiği bir arkadaş rapor ederken, %31'i 2-3 ve %33'ü 4 ve daha çok sayıda arkadaş rapor etmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada kullanılan UCLA Yalnızlık Ölçeği (University of California Los Angeles Loneliness Scale) Russel, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilmiş daha sonra Russel, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından gözden geçirilmiş ve ölçeğin

maddeleri yarısı olumlu, yarısı olumsuz olacak şekilde tekrar düzenlenmiştir (Akt. Demir, 1989). Diğer bir deyişle, ölçek yarısı düz (1,4,5,6,9,10,15,16,19,20), yarısı ters (2,3,7,8,11,12,13,14,17,18) kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır (Peplau ve Perlman, 1982, 94). Ölçeğin her bir maddesinde sosyal ilişkilerle ilgili duygu ve düşünceleri belirten bir durum sunulmakta ve bireylerden bu durumu ne sıklıkla yaşadıklarını dörtlü ölçek üzerinden belirtmeleri istenmektedir. Her bir maddeden alınan puan 1 ile 4 arasında değiştiği için, ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80, en az puan ise 20'dir. Ölçekten alınacak yüksek puan yalnızlığın göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin orijinal geçerlik çalışmasında Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonu $r=.67$, iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.94$, iki ay arada test-tekrar test güvenilirliği $r=.73$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin uyarılma çalışması Demir (1989) tarafından yapılmış, iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.96$, test-tekrar test güvenilirliği $r=.94$ olarak bulunmuş ve Beck Depresyon Envanteri ile Yalnızlık Ölçeği arasında $r=.77$, Sosyal İçedönüklük Alt Ölçeği ile $r=.82$ düzeyinde bir ilişki rapor edilmiştir.

İşlem Yolu ve Verilerin Analizi

Veri toplamak amacı ile kullanılacak yalnızlık ölçeği ve bilgi formu, araştırmaya katılmak isteyen gönüllü öğrencilere uygulanmıştır. Bilgi formu oluşturulurken, literatür taranmış ve araştırmalarda yalnızlıkla ilişkili bulunan değişkenlerin bilgi formuna alınmasına özen gösterilmiştir. Bilgi formu yaş, cinsiyet, medeni hal, öğrenim görülen alan, Amerika'da kalma süresi, alınan son TOEFL puanı, bursluluk statüsü ve yakın ve samimi olarak algılanan arkadaş sayısı değişkenlerini içermektedir.

Veriler Türkiye'de öğrencilerin uygun zamanında veya lisansüstü ders veren öğretim üyelerinin katkıları

ile toplanmıştır. Amerika'da ise ölçek ve bilgi formu kapalı zarf içinde öğrencilere gönderilmiş, zarfların dönmesi süreci yaklaşık 2 ay sürmüştür.

Verilerin analizinde SPSS 10 versiyonu kullanılmıştır. Bu analizlerde, iki alt kategorisi bulunan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlerle ilişkisi t testi ile, üç alt kategorisi bulunan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenlerle ilişkisi varyans analizi (F testi) ile test edilmiştir. Bağımsız değişkenlerin yalnızlığı ne düzeyde yordadığını (öngördüğünü) anlamak için, tekli ve aşamalı regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, incelenen değişkenler ve kurulan denenceler ile ilgili olarak toplanan verilerin istatistiksel analizleri ve bu analizler sonucunda elde edilen bulgular açıklanmıştır. Her iki örneklem ile ilgili betimleyici istatistiksel veriler ve analiz sonuçları aşağıdaki gibidir.

Analiz sonuçlarına göre, Amerika ve Türkiye'de öğrenim gören lisansüstü öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t(110) = -1.023$, $p > .05$). Analiz sonuçları Tablo 1'de yer almaktadır. Yaş ile yalnızlık arasında ilişkinin olup olmadığına yönelik analizlerde, yalnızlık ve yaş arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür (Amerika örneklemini için $r(58) = -.08$, $p > .05$, Türkiye örneklemini için $r(52) = -.10$, $p > .05$). Yaş ile ilgili gruplar oluşturulurken, her iki örneklem için ayrı ayrı, ortalamaların bir standart sapma altında ve üstünde kalan grupları da içerecek şekilde üçlü bir gruplama yapılmıştır. (Amerika için 25 yaş ve daha küçük, $n=12$, $\bar{X}= 35.16$, $ss= 9.3$; 26-29 yaş arası, $n=33$, $\bar{X}= 32.60$, $ss= 7.2$; 30 yaş ve üzeri, $n=13$, $\bar{X}= 33.92$, $ss=10.3$; Türkiye için 23 yaş ve daha küçük, $n=10$,

Tablo 1.

Türkiye ve Amerika'da Öğrenim Gören Lisansüstü Öğrencilerinin Yalnızlık Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve t Değerleri

Öğrenciler	n	$\bar{x}$	s	t Değeri	Önem
Amerika	58	33.46	8.3	-1.023	.308
Türkiye	52	35.36	11.0		
TOPLAM	110	34.41	9.6		Önemsiz

$p > .05$

$\bar{X}$ = 36.60, ss= 10.9; 26-29 yaş arası, n=29, $\bar{X}$ = 36.10, ss= 10.3; 30 yaş ve üzeri, n=13 $\bar{X}$ = 32.76, ss= 12.9). Varyans analizi sonuçlarına göre, her iki örneklem için de öğrencilerin yalnızlık düzeyleri yaşa göre farklılaşmamaktadır. Amerika için $F(2, 55) = 4.09$, $p > .05$; Türkiye için $F(2, 49) = 4.77$, $p > .05$) olarak görülmektedir. Benzer şekilde yapılan analizler sonucunda, yalnızlık düzeyinin cinsiyete göre değişmediği görülmüştür (Amerika için $t(58) = .546$, $p > .05$, kız, n=25, $\bar{X}$ = 34.16, ss= 8.4; erkek, n=33, $\bar{X}$ = 32.93, ss= 8.3; Türkiye için $t(52) = -.741$, $p > .05$, kız, n=23, $\bar{X}$ = 34.08, ss= 11.0; erkek, n=29, $\bar{X}$ =36.37, ss =11.0). Öğrenim görülen alanla ilgili olarak Güzel Sanatlar alanı öğrencilerinin denek sayıları karşılaştırma yapma için yeterli olmadığından analiz dışında tutulmuştur. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin yalnızlık düzeyi öğrenim görülen alana göre farklılaşmamaktadır (Amerika için $t(56) = -.811$, $p > .05$, Sosyal bilimler, n= 21, $\bar{X}$ = 32.23, ss= 10.1, Fen Bilimleri, n=35, $\bar{X}$ =34.14, ss=7.3; Türkiye için $t(47) = -.210$, $p > .05$, Sosyal bilimler, n=33, $\bar{X}$ = 35.06, ss= 9.8, Fen Bilimleri, n=14 $\bar{X}$ = 35.78, ss= 12.9).

Öte yandan, Amerika örnekleminde yalnızlık düzeyinin bursluluk statüsüne, $t(2,56) = -3.176$, $p < .01$, (Türkiye'de bir kurumdan burslu, n=44, $\bar{X}$ =31.63, ss= 7.2; Amerika'da bir kurumdan burslu veya kendi imkânları ile okuyan, n=14, $\bar{X}$ =39.21, ss= 9.2); yakın ve samimi olarak algılanan Türk arkadaş ($F(2,55) = 7.691$, $p < .001$, (0-1 arkadaş, n=7, $\bar{X}$ = 37.57, ss= 4.2; 2-3 arkadaş, n=15, $\bar{X}$ = 38.80, ss= 10.0; 4 ve üzeri, n=36, $\bar{X}$ = 30.44, ss= 6.7) ve yabancı arkadaş sayısına göre değiştiği görülmüştür ($F(2,55) = 4.579$, $p < .01$, hiç arkadaşı yok, n=11, $\bar{X}$ = 38.18, ss= 10.6; bir arkadaş, n=19, $\bar{X}$ =35.26, ss = 8.9; iki ve üzeri arkadaş, n=28, $\bar{X}$ = 30.39, ss= 5.6). Benzer şekilde Türkiye'deki örneklem üzerinde yapılan analizlerde, algılanan bir yakın ve

samimi arkadaşına sahip olanların yalnızlık düzeyinin (n=19, $\bar{X}$ =41.78, ss= 11.2), 2-3 arkadaşına (n=16, $\bar{X}$ =33.87, ss= 9.9) ve 4 ve üzerinde arkadaşına sahip olanlara göre (n=17, $\bar{X}$ =29.58, ss=8.1) anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür ($F(2,49) = 7.043$, $p < .01$). Anlamlı ilişkilerin bulunduğu değişkenlerden hareketle aşamalı regresyon analizi yapılmıştır. Analizler ile ilgili istatistikler Tablo 2' de görülmektedir.

Analiz sonuçlarına göre, Amerika örnekleminde bursluluk, yakın ve samimi olarak algılanan Türk ve yabancı arkadaş sayısı bağımsız değişkenlerinin birlikte, yalnızlığın varyansına katkıları istatistiksel olarak anlamlıdır. ($R^2(.32)$, $F(3, 54) = 7.762$, $p < .000$). Yakın ve samimi olarak algılanan Türk ve yabancı arkadaş sayısı değişkenleri birlikte, yalnızlık varyansının % 24'ünü açıklayabilmektedir ($R^2(.24)$, $F(2,55) = 8.714$, $p < .001$). Bileşik korelasyon katsayısı .49'dur. İkinci aşamada bursluluk değişkeninin de modele eklenmesi ile bileşik korelasyon katsayısı .55'e yükselmektedir. Üç değişken birlikte yalnızlık varyansının %30'unu açıklayabilmektedir.

Türkiye örnekleminde yapılan tekli regresyon analizinde, benzer şekilde, yakın ve samimi arkadaş sayısının, yalnızlığın varyansına katkısının anlamlı olduğu görülmüştür. ($R^2(.22)$, $F(1,50) = 13.891$, $p < .000$). Analizler ile ilgili istatistikler Tablo 3' te görülmektedir.

Ek olarak, her iki örnekleme içerecek şekilde, anlamlı ilişkilerin bulunduğu değişkenlerden hareketle tekli regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre, algılanan yakın ve samimi arkadaş sayısı yalnızlık varyansının %20'sini tek başına açıklayabilmektedir ($R^2(.20)$, $F(1,108) = 26.923$, $p < .000$). Bileşik korelasyon katsayısı .45'tir. İlgili istatistikler Tablo 4' te görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Tablo 2.

Amerika Örnekleminde Yalnızlığın Yordanmasına İlişkin Aşamalı Regresyon Analizi Sonuçları (N= 58)

	R	R ²	S. Beta Değeri	t	F	P
1-Yordayıcı Değişkenler	.491	.241			8.714	.001
Alg.Yak. ve Sam. Ark. Sayısı (Türk)			-.330	-2.701		.009
Alg.Yak.ve Sam. Ark.Sayısı (Yabancı)			-.284	-2.325		.024
2-Yordayıcı Değişkenler	.549	.301			7.762	.000
Alg.Yak. ve Sam. Ark. Sayısı (Türk)			-.245	-1.962		.055
Alg.Yak.ve Sam. Ark. Sayısı (Yabancı)			-.264	-2.229		.030
Bursluluk Statüsü			.263	2.165		.035

Tablo 3.

Türkiye Örnekleminde Yalnızlığın Yordanmasına İlişkin Tekli Regresyon Analizi Sonuçları (N= 52)

Yor. Değişkenler	R	R ²	S. Beta	t	F	P
Yordayıcı Değişkenler	.466	.217			13.891	.000
Alg.Yakın ve Sam. Ark. Sayısı			-.466	-3.727		.000

Tablo 4.

Her İki Örneklemdede Ortak Değişkenin Yalnızlığı Yordamasına İlişkin Tekli Regresyon Analizi Sonuçları (N= 110)

Yor. Değişkenler	R	R ²	S. Beta	t	F	P
Yordayıcı Değişken	.447	.200			26.923	.000
Alg.Yakın ve Sam. Ark. Sayısı			-.447	-5.189		.000

Sonuç ve Tartışma

Analizler sonucunda, grupların yalnızlık düzeyinin yaş, cinsiyet ve öğrenim görülen alana göre farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Türkiye ve Amerika'da öğrenim görmekte olan lisansüstü öğrencileri, yalnızlık düzeyi açısından farklılaşmamaktadırlar. Bu bulgu Neto (2000), Neto ve Barros'un (2000b) ergen ve yetişkinler üzerinde yaptıkları çalışmalar ile tutarlıdır. Öte yandan bursluluk statüsü, yakın ve samimi olarak algılanan arkadaş sayısına göre, grupların yalnızlık düzeyi açısından farklılaştığı görülmüştür.

Bireyin arkadaşlarını belirlemede kültürel çevresi, ilgileri, eğilimleri ve beklentileri gibi pek çok faktör rol oynar. Dolayısıyla birey, çeşitli faktörlerin etkisi altında sosyal karşılaştırmalar yaparak arkadaşlarını seçer. Bireyin yakın olarak tanımladığı arkadaş çevresi, aynı zamanda onun duygusal ve sosyal çevresinin önemli bir bölümünü oluşturur. Amerika'da öğrenim görmekte olan öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmemelerinin bir nedeni; duygusal, sosyal ve akademik ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir destek çevresine sahip olmaları olabilir. Kendi kültürel çevresinin içinde olmanın getirdiği avantajların yanında, benzer bir akıl yürütmenin Türkiye'de lisansüstü öğrenim gören öğrenciler için de geçerli olacağı açıktır. Yakın ve samimi olarak algılanan arkadaş sayısı arttıkça, her iki kültürde de bireyler daha az yalnızlık hissetmektedirler.

Ayrıca, öğrencilerin çoğunun Amerika'da kalma

sürelerinin bir yıldan fazla olması (% 79) ve yabancı dil düzeylerinin yüksek olması (öğrencilerin % 70'inin TOEFL puanı 550'den yüksektir), Türk arkadaşlar yanında Amerikalı ve diğer yabancı öğrencilerden oluşan bir destek çevresinin oluşturulmasına katkı sağlamış olabilir.

Arkadaşlıkta gönüllülük esastır. Bu nedenle arkadaşlığın yalnızlık üzerine etkisi, aile ilişkisinden çok daha güçlü olabilir. Akrabalık ilişkileri, daha çok duygusal ve bakım verme sorumluluğunu içermesine rağmen, çok daha göreneksel, alışkanlık temelli olabilir ve yakınlık ve sıcaklıktan ziyade zorunluluklar üzerine temellenebilir (Pinquart ve Sörensen, 2001).

Yakın dönemdeki literatürde vurgulandığı gibi, bireyin bir sosyal çevre oluşturması ve yakın ilişkiler kurabilmesi, yalnızlıkla başa çıkmanın etkili yolları arasındadır (Peplau ve Perlman, 1982, Rokach, 2001; Pearson, 1986; Weiss, 1973; Schmitt ve Lawrence, 1985). Ek olarak, geniş sosyal ilişkiler ağı, dar olana göre, bireyin farklı ihtiyaçlarının daha geniş bir bölümünün doyurulmasını sağlayabilir. Oksoo (1999), Oksoo ve Sung-He (2002) ve Baron ve arkadaşlarının (1994) çalışmaları, sosyal destek ağındaki birey sayısının yalnızlığı azaltıcı bir etken olduğunu göstermiştir. Daha geniş duygusal destek ağına sahip bireyler, kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler (Oksoo, 2002; Paul. ve Brier, 2001; Ponzetti, 1990). Bulgumuz, Demir (1990), Duru (1995), Oksoo (2002), Jones ve Moore'un (1989) bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Öte yandan, geçmiş literatüre bakıldığında, bireyin kendini daha az yalnız hissetmesinde, sosyal ilişki kurulan birey sayısı, ilişki sıklığı ve ilişkinin tipinden ziyade, ilişkinin niteliğinin çok daha önemli olduğu vurgulanmaktadır (Peplau ve Perlman, 1982; Cutrona; 1982; Qualter, 2003). Çünkü arkadaş sayısının çokluğuna rağmen, bazı ilişkiler destekleyici değildir ve bu ilişkiler bireyi incitebilir veya zorlayabilirler (Pinquart ve Sörensen, 2001). Öte yandan yalnız insanlar, daha küçük ve daha az doyumlu ilişki ağı rapor etmektedirler. Bu koşullar altında “gerek sosyal desteğin niceliği, gerekse bireyin sosyal ilişkilerinden aldığı doyum derecesinin yalnızlıkla negatif bir ilişki verdiği görülmektedir” (Jones ve Moore, 1989, 146). Dolayısıyla yalnızlığın yordanmasında sadece nitel değişkenlere ağırlık vermek bir yanılgı olabilir. Bu nedenle her iki değişken setinin, yalnızlıkla değişik derece ve boyutlarda ilişkili olabileceği ve birlikte yalnızlığın yordanmasına daha yüksek oranda katkı sağlayabilecekleri beklenebilir.

Çalışmamızda ayrıca, yaş ile yalnızlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Literatüre bakıldığında farklı yaş gruplarının karşılaştırılmasında, yaş ve yalnızlık ilişkisi ile ilgili tutarlı sonuçlara rastlanmakla birlikte, yakın yaş gruplarında benzer bir ilişkinin gözlenmesine yönelik tutarlı sonuçlar bulunmamaktadır. Bazı çalışmalarda iki değişken arasında anlamlı ilişki gözlenmezken (Jackson ve arkadaşları, 2000; Le Roux ve Connors, 2001), yapılan diğer bazı çalışmalar, değişik yaş gruplarında bireylerin yalnızlık açısından farklılaştığını göstermektedir. (Pinquart ve Sörensen, 2001; Rokach, 2001; Rokach ve Neto, 2000; Schmitt ve Lawrence, 1985). Bir diğer önemli nokta, yalnızlıkla başa çıkabilme açısından en avantajlı dönemin yetişkinlik dönemi olmasıdır. Yalnızlıkla başa çıkmada genç ve yaşlılara nazaran yetişkinler çok daha etkilidir (Rokach, 2001). Orta yaşlarda yalnızlığın azalması, yetişkinlerin evlilik, iş ve sosyal çevrelerinde daha durağan sosyal ilişkiler geliştirmeleri ve uygun fırsat çıktığında sosyal ilişki kurma becerilerini öğrenmiş olmaları ile de açıklanabilir (Pinquart ve Sörensen, 2001). Bulgumuz, Jackson,

Soderlind ve Weis (2000) ile Le Roux ve Connors'un (2001) bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Benzer şekilde, yalnızlık ve cinsiyet ilişkisinin araştırıldığı çalışmalarda da tutarlı sonuçlar bulunmamaktadır. Bazı çalışmalarda yalnızlık ve cinsiyet arasında kızların lehine anlamlı farklılıklar varken (Demir, 1990; Demir ve Tahran, 2001; Duru, 1995; Buluş, 1996; Özben, 2001; Schmitt ve Lawrence, 1985), diğer bazı çalışmalarda ise erkekler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Pinquart ve Sörensen, 2001). Bazı çalışmalarda ise iki değişken arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (Demir ve Fısıloğlu, 1999; Neto ve Barros, 2000; Rokach ve Bacanlı, 2001). Görüldüğü gibi konu ile ilgili çalışmalarda tutarlı sonuçlar bulunmamaktadır. Cinsiyet-yalnızlık ilişkisini araştıran çalışmalarda, genellikle Sosyal Rol Teorisi'nden yararlanılmakta ve cinsiyete yönelik farklı sosyalleşme süreçlerinin etkisiyle kadınların yalnızlığının erkeklere göre daha düşük olacağı beklenmektedir. Oysaki, yakın dönemde yapılan bazı çalışmalar yalnızlık üzerine, demografik değişkenlerden ziyade kişilik ve sosyal ilişkilere dönük değişkenlerin daha yüksek oranda etkili olduğunu göstermektedir (Jackson ve arkadaşları, 2000; Uruk ve Demir, 2003; Duru, 1995). Yaşanılan yalnızlığın yaygınlığına rağmen, özellikle benzer yaş gruplarında, yaş ve cinsiyet gibi herhangi bir demografik değişkenle yalnızlığın ilişkili olması bir zorunluluk değildir çünkü “yalnızlık birçok faktörün kombinasyonu ile ilişkili olabilir” (Demir ve Tarhan, 2001).

Bursluluk değişkeni ile ilgili olarak, Türkiye'de bir kurumdan burslu öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin, Amerika'da bir kurumdan burslu veya kendi imkânları ile okuyan öğrencilerden daha düşük olduğu görülmüştür. Türkiye'den burslu öğrencilerin büyük çoğunluğunu YÖK ve MEB bursiyerleri oluşturmakta-dır ve özellikle MEB bursiyerlerine yaklaşık bir yıllık İngilizce hazırlık eğitimleri ODTÜ'de verilmektedir. Bu nedenle aynı dönemde hazırlık eğitimi alan öğrenciler, hazırlık eğitimleri süresince yakın arkadaşlıklar kurmuş olabilirler. Bir diğer olası açıklama, lisansüstü öğrenimlerini aynı eğitim alanında yapan burslu

öğrencilerin, ortak ders almaları ve ortak projelerde çalışabilme ihtimallerinin olmasıdır. Bu nedenle bu etkileşim süreci içerisinde sosyal ve akademik ihtiyaçlarını karşılayacak bir destek çevresi oluşturmuş olabilirler. Ayrıca YÖK, yurtdışında doktora eğitimi için gidilebilecek üniversiteleri alan bazında belirlemiştir. Burslu öğrencilerin, eğitim kalitesi yüksek üniversitelere gidebilmeleri amacıyla, üniversitelerin sıralanmasında ABD için *National Research Council* (Ulusal Araştırma Konseyi) tarafından yayınlanan rapor baz alınmıştır (YÖK Raporu, 2003). YÖK, yurtdışına burslu olarak gönderilecek öğrencilerden, genellikle bu listeden ilk 50 üniversite içinden seçim yapmalarını istemekte, bu da burslu öğrencilerin ilk 50 üniversitede yığılmalarına yol açmaktadır. Bu nedenle Amerika'ya giden burslu öğrencilerin, MEB ya da YÖK bursiyeri öğrencilerinin oluşturduğu bir çevre ile karşılaşma ihtimalleri yüksektir. Bu nedenle Türkiye'de bir kurumdan burslu öğrencilerin kendi imkânları ile okuyanlara göre daha avantajlı olabileceği beklenebilir. Diğer yandan bursluluk statüsünün yalnızlığı yordamadaki etkisinin, tek başına bursluluk statüsünden ziyade, bireyin benzer statüdeki insanlardan oluşan bir destek çevresine sahip olması ile ilişkili olabileceği beklenebilir. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, burslu öğrencilerin yalnızlık düzeyinin düşüklüğünün, doğrudan bursluluktan ziyade, bursluluk ile ilişkili süreçlerden kaynaklandığı düşünülebilir.

Öte yandan Poyrazlı ve arkadaşları (2001), Amerika'daki Türk öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, bursluluk statüsünün uyum düzeyini öngörmede etkisinin olmadığını vurgulamakla beraber, burslu öğrencilerin kendi kendini destekleyen öğrencilere göre, daha yüksek oranda uyum sorunu rapor ettiklerini tespit etmişlerdir. Burslu öğrenciler uyum sorunu yaşamalarına rağmen, niçin yalnızlık hissetmemektedirler? Bunun bir nedeni, uyum süreçleri ile ilgili değişkenlerin yalnızlığa göre çok daha fazla çeşitlilik göstermesi olabilir. Örneğin yalnızlık, daha çok bireyin kişiliği, içinde yaşadığı kültür, sosyal ilişkilerden aldığı doyum

ve ilişkilerden beklenti düzeyi ile ilişkili iken; uyum, kişilik özellikleri yanında, kültürel, ekonomik ve akademik süreçlerle de ilişkilidir. Kuşkusuz bu uyum sürecinde, bireyin uyuma yönelik çabaları yanında, çevrenin de bu uyumu kolaylaştırıcı ya da zorlaştırıcı bir etkisinin olabileceği açıktır. Bir diğer mümkün açıklama, birey duygusal ve sosyal anlamda ihtiyaçlarını karşılayabileceği bir destek çevresine sahipse, uyum sorunu yaşamasına rağmen yalnızlık hissetmeyebilir. Bununla beraber yargılarımızın güvenilirliği açısından, yalnızlık ve uyum süreçleri ile ilgili ek ölçümlere ihtiyacımız olduğu açıktır.

Özetle, bu çalışmanın sonuçlarına göre, Türkiye ve Amerika'da lisansüstü aşamada öğrenim gören öğrencilerin yalnızlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Ayrıca gerek yurtiçindeki, gerekse yurtdışındaki öğrencilerin, yakın ve samimi olarak algıladıkları insanlardan oluşan bir duygusal ve sosyal destek çevresi varsa, destek çevresi daha dar olanlara göre, kendilerini daha az yalnız hissetmeleri beklenebilir. Benzer şekilde, öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin yordanmasında, demografik değişkenlerden ziyade, sosyal ilişkilerle ilgili değişkenlerin daha yüksek oranda etkili olabileceği görülmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmanın bazı sınırlılıklarından söz edilebilir. Örneklem sayısının azlığı kuşkusuz çalışmamızın önemli bir eksikliğidir. Bu nedenle ileride yapılacak daha geniş kapsamlı çalışmalara bir temel oluşturması açısından bir ön çalışma olarak algılanabilir. Amerika örnekleminin, sadece üç eyalette okuyan öğrencilerden oluşması bir diğer sınırlılıktır. Bu nedenle araştırma sonuçları ancak benzer örneklere genellenebilir.

Ayrıca lisansüstü öğrencilerinin kendilerini bazı psikososyal değişkenlere bağlı olarak algılamaları ile ilgili kendini rapor etme ölçümlerinin, geçerliği ve güvenilirliği yüksek benzer ölçme araçları ile tekrar test edilmesinin, bulguların güvenilirliğini artıracığı ve konu alanına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akyıldız, H. (1994). *Davranış: İlgili kavramlar, açıklamalar*. İzmir: DEÜ.
- Baron, R. C. ve diğ. (1994). Marital status, social support and loneliness in visually impaired elderly people. *Journal of Advanced Nursing*, 19, 272-280.
- Bilgin, N. (1988). *Sosyal psikolojiye giriş*. İzmir: E.Ü.E.F.Y.
- Buluş, M. (1996). *Ergen öğrencilerde denetim odağı-yalnızlık ilişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü.S.B.E., İzmir.
- Cutrona, E. C. (1982). Loneliness and the process of social adjustment. In A. Peplau & D. Perlman (Eds), *Loneliness: A source of current theory, research and therapy*, pp. 291-309. New York: Wiley - Interscience.
- Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 14-18.
- Demir, A. (1990). *Üniversite öğrencilerinin yalnızlığını etkileyen bazı faktörler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demir, A. ve Fıçıoğlu, H. (1999). Loneliness and marital adjustment of Turkish couples. *The Journal of Psychology*, 133 (2), 230-240.
- Demir, A. ve Tarhan, N. (2001). Loneliness and social dissatisfaction in Turkish adolescents. *The Journal of Psychology*, 135 (1), 113-123.
- Duru, E. (1995). *Üniversite öğrencilerinde yabancılaşma ve yalnızlık ilişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, D.E.Ü.S.B.E., İzmir.
- Geçtan, E. (1993). *Varoluş ve psikiyatri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hojat, M. (1982). Psikometric characteristics of the UCLA loneliness scale: A study with Iranian college students. *Educational and Psychological Measurement*, 42 (4), 917-925.
- Institute of International Education. (2004). *Open doors on the web*. Retrieved December 25, 2004 (de indirildi) from the World Wide Web, <http://opendoors.iienetwork.org/>
- Jackson, T., Fritch A., Nagasaka, T. & Gunderson, J. (2002). Towards explaining the association between shyness and loneliness: A path analysis with American college students. *Social Behavior and Personality*, 30 (3), 263- 270.
- Jackson, T., Soderlind, A. & Weiss K. E. (2000). Personality traits and quality of relationships as predictors of future loneliness among American college students. *Social Behavior and Personality*, 28 (5), 463-470.
- Jones, H. W. & Moore, L.T. (1989). Loneliness and social support. In M. Hojat & R. Crandall (Eds.) *Loneliness: Theory, research, and applications*, pp. 191-200. New York: Wiley - Interscience.
- Kaya, M. (2003). Beyin göçü/ erozyonu. *Üniversite ve Toplum Dergisi*, 3 (3), 6.
- Le Roux & Connors, A. (2001). Cross cultural study into loneliness among university students. *South of African Journal of Psychology*, 31(2).
- Leung C. (2001). The psychological adaptation of overseas and migrant students in Australia. *International Journal of Psychology*, 36 (4), 251-259.
- Neto, F. (1995). Predictors of satisfaction with life among second generation migrants. *Social Indicators Research*, 35 (1), 24-32.
- Neto, F. (2000). Loneliness and adaptation among second generation Portuguese migrants to France. *Perceptual and Motor Skills*, 91 (1), 115-120.
- Neto, F. & Barros, J. (2000a). Predictors of loneliness among adolescents from Portuguese immigrant families in Switzerland. *Social Behavior and Personality*, 28 (2), 193-206.
- Neto, F. & Barros, J. (2003). Predicting of loneliness among students and nuns in Angola and Portugal. *Journal of Psychology*, 137 (4), 351-363.
- Neto, F. & Barros, J. (2000b). Psychosocial concomitants of loneliness among students of Cape Verde and Portugal. *The Journal of Psychology*, 134 (5), 503-514.
- Oksoo, K. (1999). Predicting of loneliness in elderly Korean immigrant women living in the United States of America. *Journal of Advanced Nursing*, 29 (5), 1082-1088.
- Oksoo, K. & Sung-Hee, B. (2002). Loneliness, social support and family function among elderly Korean women. *Nursing and Health Sciences*, 4 (3), 1-7.
- Özben, Ş. (2001). Türk cumhuriyetlerinden gelen üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini etkileyen faktörler ve yalnızlık sorunlarının Türkiye'de yetişen öğrencilerle karşılaştırılması. *D.E.Ü.B.E.F. Dergisi*, 51-57.
- Paul, E. L. & Brier, S. (2001). Friendsickness in the transition to college: Precollege and college adjustment correlates. *Journal of Counseling and Development*, 79 (1).
- Pearson, J. E. (1986). The definition and measurement of social support. *Journal of Counseling and Development*, 64, 390-395.
- Peplau, L. & Perlman, D. (1982). *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy*. New York: Wiley-Interscience.
- Pinquart, M. & Sörensen, S. (2001). Influences on loneliness in older adults: A meta-analysis. *Basic and Applied Social Psychology*, 23 (4), 245-266.
- Ponzetti, Jr. J. (1990). Loneliness among college students. *Family Relationship*, 39 (3).
- Poyrazlı, Ş., Arbona, C., Bullington, R. & Picesso, S. (2001). Adjustment issues of Turkish college students studying in the United States. *College Student Journal*, 35 (1), 52-61.
- Qualter, P. (2003) Loneliness in children and adolescent: What do school and teachers need to know and how can they help? *Pastoral Care*, 10-15.
- Rokach, A. (2003). Dimensions of loneliness among Canadian and Czech Youth: A cross- national study. *Current Psychology*, 21 (4), 362-379.
- Rokach, A. (2001). Strategies of coping with loneliness throughout the lifespan. *Current Psychology*, 20 (1), 3-18.
- Rokach, A. & Neto, F. (2000) Coping with loneliness in adolescence: A cross-cultural study. *Social Behavior and Personality*, 28 (4), 329-342.

- Rokach, A. & Bacanlı, H. (2001). Perceived causes of loneliness: A cross-cultural comparison. *Social Behavior and Personality*, 29 (2), 169-182.
- Rokach, A. (1999). Cultural background and coping with loneliness. *The Journal of Psychology*, 133 (2), 217-229.
- Shams, M. (2001). Social support, loneliness and friendship preference among British Asian and Non-Asian adolescents. *Social Behavior and Personality*, 29 (4), 399-404.
- Schmitt, J.P. & Lawrence, A.K. (1985). Age and gender differences in and personality correlates of loneliness in different relationships. *Journal of Personality Assessment*, 49 (5), 485-495.
- Stroebe, M., Vliet, T., Hewstone, M. & Willis, H. (2002). Homesickness among students in two cultures: Antecedents and consequences. *British Journal of Psychology*, 93, 147-168.
- Tolan, B. (1981). Çağdaş toplumun bunalımı: Anomi ve yabancılaşma. *A.Ü.I.B.F.Dergisi*, 166.
- Y. Ö. K. Başkanlığı. (2003). *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu*. Ankara.
- Uruk, A. Ç. & Demir, A. (2003). The role of peers and families in predicting the loneliness level of adolescents. *The Journal of Psychology*, 137 (2), 179-193.
- Weis, S. R. (1973). Loneliness: The experience of emotional and social isolation. *New England Typographical Service Inc.*, 10.
- Young, E. J. (1982). Loneliness, depression and cognitive therapy. In A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A source of current theory, research and therapy*, pp. 379-405. New York: Wiley-Interscience.

Geliş	12 Nisan 2004
İnceleme	26 Nisan 2004
Düzeltilme	15 Haziran 2004
Kabul	7 Ocak 2005